

Abordări interdisciplinare ale literaturii contemporane din perspectivă sociologică, psihologică și educațională

Conf. univ. dr. Iulia BARNA,
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Abstract: *Our study analyses some interdisciplinary approaches of contemporary literature, from sociological, psychological and educational joint perspectives.*

Key-words: *literature, interdisciplinarity, society, education.*

Conștiința de sine este reprezentată de eul personal.[3] Identificarea sinelui sub toate formele - fizic, social sau moral-etic, conștient sau inconștient - înseamnă esența trăirii. Eul este constituit din oglinzi care redau în mod diferit, în funcție de mediul social în care se acționează sau de schimbările survenite în plan personal sau profesional, imaginea individului. Sinele real se conturează odată cu acumularea de experiențe, iar acestea conduc în timp la autonomie individuală. Astfel, putem discuta despre posibilitatea integrării în societate a unei persoane, indiferent de construcția sa interioară sau exterioară și de impedimentele existente într-un sistem.

Societatea și cultura contemporană afișează formule de succes și modele mai mult sau mai puțin practice. Individul nu se mai orientează în funcție de schimbările sociale și politice dezbătute intens în literatura scrisă de-a lungul timpului. El devine aparent propriul lui stăpân, luând deciziile aflate deseori sub influența unor clișee de gândire, fiind îngrozit de faptul că, altfel, ar putea deveni sclav. Dar, după cum știm, literatura redă o lume ideală întrucât scriitorul își exprimă propriile judecați și atitudini în legatură cu viața și experiențele trăite.

Omul devine scriitor, iar acolo în istorisirea sa se transformă succesiv în „narrator, actor, experimentator și obiect de experiment, memorialistul faptelor și gesturilor sale, eroul propriei istorii într-un teatru străin, pe o scenă îndepărtată, însă actualizată prin povestire; el este martorul singular prin raportare la publicul considerat sedentar” [4, p. 50].

Oare literatura este o istorie a vremurilor, o poveste interesantă care reflectă idealul sau o realitate socială menită să activeze emoțiile și să producă schimbări în plan moral ? *Relația dintre opera literară și realitatea socială este studiată adesea, pornind de la afirmația lui De Bonald că literatura este o expresie a societății. Dar ce înseamnă această axiomă? Dacă aceasta înseamnă că*

literatura, în orice moment, reflectă exact situația socială reală, afirmația este falsă și dacă aceasta înseamnă doar că literatura prezintă unele aspecte ale realității sociale, este doar un truism. A spune că literatura oglindește sau exprimă viața este chiar mai ambiguu. Scriitorul își exprimă în mod inevitabil experiența sa și concepția asupra vieții, dar ar fi evident fals să afirme că el exprimă complet și în mod exhaustiv întreaga viață. [5, p.28]

Interpretarea limitată a literaturii contemporane, după șabloane arhicunoscute, conduce la conformism, convenție, prejudecată. Și atunci cum? Nu există o formulă sau un model! Există o construcție umană: un ansamblu de piese genetice, sociale și educaționale care influențează psihicul. Abordarea interdisciplinară¹ și mai apoi transdisciplinară² a literaturii contemporane va dezvolta individului o gândire divergentă, euristică și deductivă.

Premisa abordării interdisciplinare a literaturii contemporane este aceea de a asigura unitatea cunoașterii și depășirea granițelor existente. Abordarea integrată a cunoașterii nu este un element de noutate, pedagogii subliniind, încă de la vechii greci, importanța transmiterii cunoașterii ca un tot unitar. [6, p.13]

Perspectiva interdisciplinară în studierea literaturii actuale facilitează individului formarea unei imagini clare asupra realității. Viața noastră este una complexă, oarecum unitară, prin urmare ar trebui să studiem fenomenele în funcție de domeniul de activitate umană: atât divizat sau individualizat- psihologic, social sau educațional, cât și intercorelat, complex sau sinergic. Iar interdisciplinaritatea vine în sprijinul complementarității și integrativității cunoașterii umane. (Constantin Cucos)

Competențele, valorile și atitudinile necesare individului pentru reușita personală și socială nu pot fi transmise printr-un limbaj abstract, indirect și vag. Așadar, literatura ca artă a cuvântului pătrunde intens în conștiința individului, îl motivează sau îi deschide noi orizonturi, noi căi de acces.

Cititorul descoperă la vârsta adolescenței valențele puternic afective ale cuvintelor, găsește în lectura cărții un sfătuitor, un confident, dar și o compensație. [1]

---

¹ Acest tip de abordare a textelor literare sau nonliterare îl ajută pe individ să-și formeze o imagine unitară asupra realității.

² Instruirea și autoinstruirea este centrată pe demersurile intelectuale, afective și psihomotorii ale individului; decompartmentează și reduce tentația dogmatismului.

Omul contemporan, supus zilnic influențelor pseudoculturale ale mass-mediei, se găsește într-un mare impas de ordin estetic: nu mai știe să discearnă frumosul de urât, arta de kitsch, binele de rău. Și aici intervine literatura: cuvinte, dureri, simțiri, deschideri, ascensiuni, în detrimentul falselor tiparelor sociale generatoare de nonvalori, care conduc în final spre snobism și decadentă. *Meritul principal al psihologiei lui Dilthey, Spranger și Bengson constă în accentul pus pe epopee, nu pe dramă. Ei vorbesc de elanul vital și forța spirituală a omului, nu de stările de anxietate și disperare.* [2, p.147]

Cercetând literatura sub aspect interdisciplinar, am încercat să creionăm profilul socio-psiho-cultural al individului din trecut și cel actual. Există o evoluție sau o involuție? Observăm că *literatura a intuit de la început prinderea structurală a persoanei umane, cu atenția îndreptată asupra semnificației inteligenței, sentimentului, caracterului și chiar temperamentului în unitatea biopsihică a persoanei. Atenția ei a fost și mai mult focalizată asupra semnificației persoanei în societate – familie, clasă, națiune – sub unghiul direcției de evoluție, pe care cultura o indică. Această interpretare biopsihosocioculturală a condiției umane este întrezărită de dramaturgii greci și devine pregnantă în opera lui Shakespeare și Cervantes. Ea cunoaște strălucirea deplină în drama și romanul contemporan.* [2, p. 203]

Filosofia dezbate o serie de probleme legate de cunoașterea umană, de determinismul divin și liberul arbitru, dezvoltă teorii cu privire la relația dintre bine și rău, legătura dintre egalitate și dreptate. Sociologia este asocierea dintre om, educație și mediul social. Psihologia studiază comportamentul uman, iar pedagogia oferă modele de educație. Dar toate aceste interpretări, despre societate, gândire, existență, nu pot oferi integral răspunsuri utile iluminării minții umane. Literatura le cuprinde într-un tot unitar, prezentând ficțional și în același timp ideal, inter și transdisciplinar, universul uman.

Literatura este socioculturală în propria sa geneză socioculturală, funcții, structură, finalitate și dezvoltare, evident, doar prin personalități creative și capabile de viață spirituală și ea nu poate exista în afară de societate sau de istorie. Toate acestea provin de la societatea ce include sistemul de valori, normele și mesaje, semnificațiile, inclusiv personalitatea creatoare, prin intermediul căreia aceasta oferă forme tot mai înalte de dezvoltare și transcendere. [5, p. 34] Cu alte cuvinte, literatura este și devine pentru cititorul avizat sau neavizat parte integrantă a eului, conștiința de sine.

Referințe

1. Barna, A., Barna, I., (2011). *Tactul pedagogic și social*, EDP, București
2. Mărgineanu, N., (1971) . *Psihologie și literatură*, Cluj, Dacia.
3. Popescu-Neveanu, P., (1978). *Dicționar de psihologie*, Editura Albatros, București.
4. Pageaux, D., H., (2000). *Literatura generală și comparată*, Editura Polirom, Iași.
5. Simion, M. O. *Autor, opera literară, societate*. Analele Universității "Constantin Brâncuși" din Târgu Jiu, Seria Litere și Științe Sociale, Nr.3/2011.
6. *Transdisciplinaritate, interactivitate și colaborare în vederea ameliorării mediului socio-afectiv al școlii*, Ghid metodologic, Editura Luminiș, 2017.